

Hrehorashchuk Yu.V.

Ternopil National Economic University

SYSTEM STRUCTURE OF THE USA PUPILS AND YOUTH PROFESSIONAL ORIENTATION AND PECULIARITIES OF ITS ORGANIZATION

Summary

Prerequisites for establishing a modern system of US youth professional orientation are reviewed in the article. Organizational structure of US youth professional orientation is analyzed. Particular attention is paid to professional orientation organization in US schools. Counselors' professional requirements are characterized. The continuity of the professional orientation process and future labor market needs forecasting are indisputable key to the success of the American system of professional orientation.

Keywords: professional orientation, counselor, organizational structure, job connection, career.

УДК 378.147:34

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ВНЗ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Гришко В.І.

Національний університет водного господарства та природокористування

У статті проаналізовано особливості створення необхідних умов для впровадження розвивального навчання майбутніх юристів у ВНЗ. Досліджено проблеми та перспективи застосування різних розвивальних підходів до викладання. Охарактеризовано особливості діяльності юридичної клініки, криміналістичної лабораторії, спец аудиторій, тренінг-лабораторій у сучасних ВНЗ. Проаналізовано розвивальну роль та значення Координаційної ради молодих юристів. З'ясовано особливості розвивального середовища, створеного викладачем.

Ключові слова: розвивальне навчання, професійна підготовка юристів, юридична клініка, криміналістична лабораторія, тренінг-лабораторія.

Постановка проблеми. Впровадження у навчальний процес юристів розвивального навчання веде за собою суттєві зміни щодо створення умов навчання та структури навчального процесу, зокрема: відкриваються різні навчальні лабораторії, центри, спеціалізовані аудиторії, вносяться суттєві зміни до змісту навчання, вводяться нові та удосконалюються старі форми та методи організації навчального процесу, вносяться корективи до структури навчальних занять.

Така реорганізація у вищому навчальному закладі в сучасних умовах розвитку вищої освіти України веде за собою ряд перспектив та низку проблем, оскільки вимагає часткового реформування самого процесу навчання та значних затрат часу і матеріалів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впровадження розвивального навчання у підготовку майбутніх юристів на теперішній час питання малодосліджене. Розвивальне навчання як окремий процес вивчали та аналізували різні відомі педагоги, психологи, дидакти та методисти. Зокрема, його суть, зміст та значення стало результатом праць Д. Ельконіна, В. Давидова, П. Гальперіна., Ж. Піаже, В. Репкіна, О. Дусавицького, Ю. Бабанського, С. Гончаренко та ін. У цей час методикою впровадження розвивального навчання у початковій та середній школі займаються К. Астахова, О. Пометун, К. Баханов, В. Мисан. Проте, проблема запровадження розвивальних аспектів навчання у вищій школі – проблема відкрита і потребує комплексного дослідження та обґрунтування. Серед перших науковців, що зробили спробу дослідити особливості окремих аспектів розвивального навчання у проце-

сі підготовки саме юристів Н. Кожем'яко (використання навчальної дискусії, тренінгів, кейс-методу, індивідуальних та групових форм), А. Бореичук, В. Цимбалюк (впровадження ділової гри), О. Доброхотова (методика роботи у юридичній клініці).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасній педагогічній та методичній науці ще нема створеної чіткої моделі впровадження розвивального навчання у процес підготовки майбутніх юристів, не розроблено концепції діяльності ВНЗ в умовах розвивального навчання, не створено належних умов щодо ефективного застосування форм, методів, засобів розвивального навчання студентів-правників.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати проблеми та перспективи створення умов впровадження розвивального навчання майбутніх юристів у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Організація навчального процесу у сучасній вищій школі є однією з найважливіших проблем, оскільки на сьогоднішній час в Україні відбувається суттєве реформування вищої освіти. Воно супроводжується змінами у теорії та практиці навчання і пов'язане із входженням нашої держави у світовий та європейський освітній простор. Не обходить осторонь цей процес і вищої юридичної освіти, основним завданням якої є формування та розвиток морально стійкої, духовно багатой, позитивно налаштованої особистості.

Професія юриста у наш час вважається однією із найпрестижніших професій, оскільки потреба у висококваліфікованих фахівцях такої спеціальності зумовлена політичними, економічними, соціальними культурно-освітніми проблемами сучасності. Згід-

но освітньо-кваліфікаційній характеристиці підготовки бакалавра права професійні правові знання формуються із всебічних і глибоких знань системи права, її основних принципів і тенденцій розвитку, розуміння процесів її реалізації, впевненості у необхідності всебічного нарощення цих знань у процесі здійснення своєї діяльності, майстерного уміння користуватися повним арсеналом юридичних засобів при розборі будь-якої юридичної справи.

Кожен юрист повинен мати відповідний рівень політичної, етичної та психологічної культури: чітко сформовані принципові засади світогляду як загального усвідомлення про навколишній світ і своє місце в ньому, про шлях реалізації в умовах реальної дійсності своїх життєвих програм; сформоване філософське, економічне, політичне мислення; розумітися в проблемах ринкової економіки, соціальних, національних, історичних та демографічних процесів розвитку суспільства; володіти питаннями розвитку стародавньої, нової, новітньої історії Всесвіту і України, засвоїти закономірності та особливості культурного розвитку людства; брати участь у громадському житті, формуванні правової свідомості та цивілізованих взаємовідносин всіх членів суспільства [1, с. 9].

Забезпечення виконання вимог, передбачених освітньо-кваліфікаційними стандартами можна досягти лише при правильно організованому процесі навчання у ВНЗ, де бере свій початок становлення майбутнього юриста-професіонала.

Саме розвивальне навчання має не меті дати можливість студентам самостійно або з допомогою викладача осмислювати матеріал, творчо використовувати його в нестандартних умовах, свідомо запам'ятовувати для подальшого навчання.

Розвивальне навчання – це цілеспрямована послідовна взаємодія викладача і студента, спрямована на формування у майбутніх юристів професійної компетенції, пізнавальних здібностей, уміння застосовувати набуті знання на практиці [2, с. 21].

Освіта, орієнтована на розвиток особливостей, здібностей, індивідуальності, особистості того, хто навчається, здійснюється лише в ході рівноправного партнерства спільної розвиваючої діяльності студентів і педагогів. В основі стратегії співпраці лежать ідеї стимулювання і спрямування пізнавальних і життєвих інтересів, вивчення ціннісних і мотиваційних орієнтувань майбутніх юристів [3, с. 14]. Саме тому, від ефективного їх вивчення залежить успіх викладача у становленні майбутнього високопрофесійного спеціаліста з права.

Впровадження розвивального навчання у процес підготовки юристів викликає ряд дискусій, обговорень та проблем, оскільки не кожен ВНЗ має можливість створити ефективні умови.

У ВНЗ, де готують юристів прийнято створювати спеціалізовані аудиторії для проведення практичних занять. Чинним законодавством України регулюється діяльність при університетах чи інститутах юридичних клінік (Наказ МОН України «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України» від 03.08.2006 № 592) [5]. Юридична клініка – це структурний підрозділ ВНЗ, що має на меті здійснювати керівництво науково-дослідницькою і навчально-методичною діяльністю студентів щодо розширення їх правосвідомості й вдосконалення механізмів отримання навиків правозастосування, та правозахисної і правопросвітньої діяльності [4, с. 10]. Тут студенти під керівництвом викладача надавати безкоштовні юридичні консультації всім категоріям населенням.

Прийом громадян ведеться відповідно до графіку та реєструється у спеціальному журналі. Таким чином, студент може практично реалізувати набуті теоретичні знання. У юридичній клініці повинні бути всі необхідні документи, а саме: кодекси, Конституція України, зразки документів, тощо. Перспектива широка – дитина вчиться складати процесуальні документи, опановує уміннями орієнтуватися у чинному законодавстві, розвиває своє мислення, комунікативні здібності, інтелект. Викладач може оцінити її практичні задатки, сприяти всебічному розвитку особистості.

При університетах створюють криміналістичні лабораторії, що мають на меті формувати та розвивати у студентів практичні навички щодо розкриття злочинів різних видів, виявлення слідів скоєння злочину, поведження з криміналістичною технікою та науково-криміналістичними засобами, які застосовуються при проведенні. Під час роботи у криміналістичній лабораторії студенти мають змогу навчитися працювати із фото та відеотехнікою, вивчають різні види фіксації матеріальних об'єктів, що мають значення речових доказів для розкриття злочинів, сучасні технічні засоби складання портрету за зовнішніми ознаками опису людини, складати загальні і допоміжні дактилоскопічні формули по 10-ти пальцевій системі обліку і т.п.

Криміналістичні лабораторії повинні бути оснащені сучасною технікою, а саме: проектором та екраном для перегляду відеороликів чи документальних фільмів щодо ведення слідства та розкриття злочинів різних видів; комп'ютерами, під'єднаними до мережі Інтернет та зі встановленими програмами інформаційно-пошукової системи «Образ» – комп'ютерний фоторобот, електронної інформаційно-довідкової програми з вогнепальної і холодної зброї, експертно-криміналістичної системи «Дактомат», експертними довідниками, чемадомом слідчого, мікроскопами, та ін. тощо.

Практикують, також, створення у криміналістичній лабораторії так-званих таємних кімнат. У таких кімнатах організують місце скоєння злочину (крадіжки, вбивства і т.ін.). Їх значення полягає у тому, що окремі студенти групи під час практичного заняття займаються «розслідуванням скоєного», а решта студентів через вмонтовану у таємній кімнаті веб-камеру та USB-кабель, який підключений до комп'ютера за допомогою проектора, що виводить зображення на екран можуть слідувати за діями колег та аналізувати їх дії.

Таким чином, ведеться залучення до практичного навчання усіх студентів групи, в них проявляється інтерес, захоплення, зацікавленість, що забезпечують розвиток усіх пізнавальних можливостей та професійних компетенцій, стимулюють їх до діяльності та до навчання.

Діяльність криміналістичних лабораторій повинна бути тісно пов'язана із діяльністю сучасно обладнаних фотолaboratorій, експертних лабораторій, комп'ютерних залів та криміналістичних полігонів. Зокрема у окремих ВНЗ заняття з криміналістики відпрацьовуються у комп'ютерних класах: судова фотографія, дактилоскопія, ідентифікація людини за ознаками зовнішності, судова балістика.

Доречним буде створення кімнат-музей, де необхідно представити різні види зброї, фототехніки, предмети схову злочинної продукції, експонати за матеріалами реальних справ, речових доказів, що дозволяє наочно сприймати особливості вчинення та розкриття різних видів злочинів.

Для проведення практичних занять створюють тренінг лабораторії, наприклад «Зал судових засід-

дань», де здійснюється підготовка фахівців-юристів в умовах, наближених до реальних судових процесів. Проведення рольових процесуальних ігор у залі судового засідання розвиває навички роботи з процесуальною документацією. Студенти мають змогу детально вивчати особливості окремих стадій судочинства, розгляду і вирішення окремих категорій судових справ. У майбутніх юристів розвиваються навички судової риторики, вони вчаться представляти інтереси різних сторін справи в суді, публічно виступати, логічно мислити, робити висновки та ін.

У тренінг-лабораторії «Зал судових засідань» в результаті самостійної підготовки студентів під керівним супроводу викладачів необхідно проводити інсценовані судові процеси із слухання кримінальних, цивільних, адміністративних і господарських справ. До практичних занять у навчальному залі судових засідань залучаються працівники органів прокуратури, адвокатури, судів (судді, консультанти, секретарі судових засідань), співробітники органів внутрішніх справ та інші практикуючі фахівці.

Важливе місце у впровадженні розвивального навчання є створення при юридичних факультетах чи навчально-наукових інститутах спецаудиторії «Прес-центр». Це пов'язано із появою спеціалізації «Юридична журналістика», яка на даному етапі тільки починає вводитися у навчальні плани спеціальності 8.03040101 «Правознавство». Робота на практичних заняттях у «Прес-центрі» сприятиме формуванню та розвитку культури усної судової мови, активізації процесу думок, уміння вести публічну суперечку, встановити контакт із слухачем, тощо.

Прийнято також проводити виїзні заняття. Наприклад, викладач може пропонувати студентам брати участь у відкритому судовому засіданні з метою набуття практичних навичок роботи судді. Після такого заняття студент повинен подати викладачу аналіз судового засідання, скритикувати чи схвалити тактику ведення процесу, роботи в ньому представників різних сторін, судді, потерпілого чи підсудного.

Практикують викладачі і участь студентів у роботі координаційної ради молодих юристів, діяльність якої контролюється Міністерством юстиції України (Положення про Координаційну раду молодих юристів України від 27.09.2007 № 835/5).

Згідно даного положення Координаційна рада виконує такі завдання:

- надає пропозиції Міністерству юстиції України щодо вдосконалення організації правоосвітнього та правовиховного процесу, теоретичної і практичної підготовки студентів вищих навчальних закладів;
- здійснює заходи щодо підвищення рівня правових знань населення;
- долучає молодих юристів до нормотворчих процесів [6].

Участь у координаційній раді – це практична підготовка студента до майбутньої діяльності. Викладач повинен залучати до такої роботи якомога більше студентів з групи, задаючи їм вивчати додаткові матеріали, презентувати їх доробки та здобутки на заняттях та уміти представляти та доводити свою думку не лише колегам одногрупникам, а й відомим фахівцям у галузі права.

Як відомо з досліджень італійського педагога М. Монтесорі найважливішою передумовою розкриття дитиною внутрішнього потенціалу є самостійна діяльність у створеному викладачем просторово-предметному середовищі. Саме тому, основним завданням педагога у процесі створення умов щодо впровадження розвивального навчання є надання студенту засобів саморозвитку й ознайомлення його з правилами користування ними.

З цієї метою майбутніх юристів необхідно вчити самостійно добувати необхідну для практичної реалізації інформацію. А допоможе в цьому тісна співпраця з архівами. Робота з документами буде супроводжувати юристів протягом усієї професійної діяльності. Аналіз розвитку сучасної юридичної освіти показує, що така форма роботи у вищій школі, на жаль, не практикується. У студентів відсутній будь який інтерес до роботи з джерелами, вони не вміють працювати у архіві, відбирати необхідний матеріал, аналізувати, порівнювати та узагальнювати його. В той час, коли такі уміння є основним у роботі майбутнього фахівця з права.

Отже, у створенні належних умов щодо організації та впровадження розвивального навчання у процес підготовки студентів-юристів провідна роль належить викладачу.

При підготовці до проведення навчальних занять викладач повинен опрацювати безліч додаткових джерел та розробити навчально-методичний комплекс своєї дисципліни адаптований до потреб розвивального навчання. Там повинні бути передбачені завдання спрямовані на формування та розвиток пізнавальних можливостей студентів, їх професійних компетенцій. Викладач повинен правильно підібрати методи та засоби за допомогою яких можна досягнути поставленої розвивальної мети. Педагогам слід організувати позааудиторну базу для проведення занять, а саме заключати від імені ВНЗ угоди з різними державними установами, де б студенти мали змогу використовувати свої теоретичні знання на практиці.

При створенні умов щодо впровадження розвивального навчання у процес підготовки майбутніх юристів вищі навчальні заклади зустрічаються з цілою низкою проблем: неналежне фінансування, слабка матеріально-технічна база, недостатня кількість кваліфікованих педагогічних кадрів, яким потрібно проходити курси підвищення кваліфікації з методики викладання та педагогіки. Юридична освіта України немає розроблених та затверджених єдиних державних стандартів якості вищої освіти (освітньо-кваліфікаційно програми, освітньо-кваліфікаційні характеристики, засобів діагностики якості вищої освіти). А через це – проблеми з розробкою навчальних планів, де необхідно перебачити вивчення усіх спеціальних та галузевих юридичних дисциплін і дисциплін допоміжних у становленні фахівця з права.

Серед основних проблем у впровадженні розвивального навчання є небажання самих студентів вчитися. Традиційна методика навчання вже втратила свою суть, проте вона зустрічається у більшості вищих навчальних закладах України. Викладачі не бажають відмовлятися від установлених стереотипів та урізноманітнювати навчальний процес новими підходами до організації та викладання. Сучасна дитина, котра зростає у світі новітніх технологій та спокус неадаптована до простого зазубрювання матеріалу. Кожен студент – особистість, котра вимагає до себе уваги та поваги. Мета вищого навчального закладу створити умови такого навчального середовища де у спеціально створених умовах необхідно формувати грамотного, обдарованого всебічно розвиненого фахівця здатного вирішувати складні проблеми сьогодення.

Висновки і пропозиції. Отже, у сучасні вищі школі створюються необхідні умови до проведення занять майбутнім юристів з метою їх становлення та розвитку як професіоналів своєї справи. Впровадження розвивального навчання у вищій школі набуває актуальності. Необхідно лише посилити в цьому плані роботу викладачів та педагогів: пере-

глянути навчально-методичні доробки з дисциплін, використовувати уже створені або розробляти власні завдання розвивального характеру, стимулювати студентів до навчальної діяльності за допомогою різних методів, засобів та прийомів розвивального навчання.

Список літератури:

1. Баханов К. Технологія повного засвоєння навчального матеріалу / К. Баханов // Історія в школах України. – 2001. – № 2. – С. 20.
2. Баханов К. Технологія розвивального навчання / К. Баханов // Історія в школах України. – 2000. – № 1. – С. 21-26.
3. Левченко Т. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах / Т. Левченко. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 512 с.
4. Мережа юридичних клінік на юридичних факультетах України: ретроспективи та перспективи / За ред. М. В. Дулеби. – Київ, 2006. – С. 10.
5. Наказ МОН України «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України» від 03.08.2006 № 592. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06>
6. Положення про Координаційну раду молодих юристів України від 27.09.2007 № 835/5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base17/ukr17777.htm>

Гришко В.И.

Национальный университет водного хозяйства и природопользования

ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ УСЛОВИЙ ДЛЯ ВНЕДРЕНИЯ РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ В ВУЗЕ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация

В статье проанализированы особенности создания необходимых условий для внедрения развивающего обучения будущих юристов в вузе. Исследованы проблемы и перспективы применения различных развивающих подходов к преподаванию. Охарактеризованы особенности деятельности юридической клиники, криминалистической лаборатории, спец аудиторий, тренинг-лабора в современных вузов. Проанализированы развивающую роль и значение Координационного совета молодых юристов. Выявлены особенности развивающей среды, созданного преподавателем. **Ключевые слова:** развивающее обучение, профессиональная подготовка юристов, юридическая клиника, криминалистическая лаборатория, тренинг-лаборатория.

Hryshko V.I.

National University of Water Management and Natural Resources Use

THE CHARACTERISTICS OF CREATION OF THE NECESSARY CONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF DEVELOPMENTAL EDUCATION OF FUTURE LAWYERS AT UNIVERSITIES: PROBLEMS AND PROSPECTS

Summary

The article analyzes the characteristics of creation the necessary conditions for the implementation of developmental education of future lawyers at universities. The problems and prospects of various developmental approaches to teaching are studied. The peculiarities of the activity of legal clinics, forensic laboratories, special classrooms, laboratory training in modern university are characterized. The role and significance of the Coordination Council of Young Lawyers are analyzed. The features of the evolving environment created by the teacher are determined.

Keywords: developmental education, training of lawyers, legal clinic, forensic laboratory, training laboratory.